

Po szkodzie do reprezentanta

Istotą regulacji wprowadzających instytucję reprezentanta ds. roszczeń jest między innymi uprawnienie poszkodowanych do wnoszenia roszczeń w kraju swojego zamieszkania w ojczystym języku i według procedur, z którymi są obeznani. — **MARIUSZ WICHTOWSKI**

Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie zbliżenia ustaw państw członkowskich dotyczących ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej w związku z używaniem pojazdów mechanicznych, znana szerzej jako Czwarta Dyrektywa w sprawie ubezpieczeń komunikacyjnych, z dnia 16 maja 2000 roku (2000/26/EG) wprowadziła szereg rozwiązań, których celem jest ułatwienie uzyskania odszkodowania osobom poszkodowanym w wypadkach drogowych poza krajem swojego zamieszkania. Nakłada ona na państwa członkowskie wprowadzenie w prawie wewnętrznym takich regulacji, które obowiązywałyby każdy zakład ubezpieczeń wykonujący działalność ubezpieczeniową w dziale II grupie 10 (z wyłączeniem ubezpieczenia OC przewoźnika), określonej w załączniku do ustawy o działalności ubezpieczeniowej, obowiązek ustanowienia swojego reprezentanta do spraw roszczeń w każdym kraju członkowskim UE i Europejskiego Obszaru Gospodarczego (Norwegia, Islandia i Lichtenstein). W naszym wypadku zrobiono to ustawą o Ubezpieczeniach Obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych — zwanej dalej ustawą.

REPREZENTANT W TYM ROKU

Z uwagi na zobowiązania Polski w zakresie inkorporowania norm unijnych do polskiego prawa obowiązek ustanowienia reprezentantów do spraw roszczeń określony został na moment przystąpienia Polski do Unii Europejskiej, czyli 1 maja 2004 roku. Z tym samym też dniem obowiązywać będą inne regulacje wynikające z Dyrektywy, jak np. centrum informacyjne, organ odszkodowawczy, jak również procedury określające przepływ informacji, sankcje oraz terminy realizacji roszczeń. Nadmienić przy tym należy, iż pewne wątpliwości w zakresie terminu,

Mariusz Wichtowski

jest prezesem Polskiego Biura Ubezpieczycieli Komunikacyjnych.

do którego zakłady ubezpieczeń winny ustanowić swoich reprezentantów mogłyby wynikać z zapisu art. 244 ustawy o działalności ubezpieczeniowej, który określa ten termin na 12 miesięcy od momentu uzyskania przez RP członkostwa w Unii Europejskiej. Ten termin ma jednak wyraźne odniesienie do potencjalnej sankcji organu nadzoru (w postaci cofnięcia zezwolenia na prowadzenie działalności w grupie 10 z wyłączeniem odpowiedzialności cywilnej przewoźnika) w przypadku, niestanowienia w tym terminie takiego reprezentanta (ust. 2 art. 244).

Podkreślić jednak należy, iż pozostają w mocy wszelkie sankcje wynikające z Dyrektywy w zakresie niestanowienia reprezentanta do spraw roszczeń, w postaci możliwości zwrócenia się poszkodowanych do organu odszkodowawczego w ich miejscu zamieszkania i w konsekwencji podjęcia przez ten organ odszkodowawczy działań i wypłaty odszkodowania na rzecz poszkodowanych w ciężar polskiego ubezpieczyciela sprawcy wypadku, który nie ustanowił swojego reprezentanta.

W celu wyeliminowania dwutorowości rozwiązań w ramach przeprowadzanej obecnie nowelizacji szeregu ustaw w ramach dostosowania polskiego prawa do norm unijnych Sejm przyjął zmianę także tego artykułu jednoznacznie stwierdzając, iż zakłady ubezpieczeń są zobowiązane ustanowić reprezentantów do spraw roszczeń nie później niż do 1 maja 2004 roku

(art. 86 ust. 11 ustawy o zmianie i uchynieniu niektórych ustaw w związku z uzyskaniem przez Rzeczpospolitą Polską członkostwa w Unii Europejskiej z 2 kwietnia 2004 roku – proces legislacyjny nie zakończony).

MOŻE PRACOWAĆ DLA WIELU

Zakłady ubezpieczeń mają całkowitą swobodę w wyborze swoich reprezentantów, z zastrzeżeniem, iż reprezentant do spraw roszczeń winien mieć siedzibę lub miejsce zamieszkania na terytorium państwa, w którym został ustanowiony (art. 4.1 Dyrektywy i art. 81 ust. 1 ustawy), przy czym jest zobowiązany prowadzić postępowanie w języku/językach urzędowych państwa, w którym ma miejsce zamieszkania poszkodowany (art. 4.5 Dyrektywy i art. 81 ust. 3 ustawy). Istotne jest, że reprezentant może działać na rzecz wielu zakładów ubezpieczeń.

W zawartej umowie określone winny zostać wzajemne relacje między zakładem ubezpieczeń a jego reprezentantem określające, jak w każdej umowie serwisowej, wzajemne prawa i obowiązki stron, a w szczególności zakres uprawnień i swobody działania reprezentanta do spraw roszczeń w zakresie wykonywanej przez niego likwidacji szkód. W praktyce funkcjonuje wiele typów umów dających większe lub mniejsze określone uprawnienia reprezentantom od wyłącznego zbierania dokumentacji, która następnie analizowana jest w zakładzie ubezpieczeń, po możliwość regulacji roszczeń w określonych przypadkach.

W każdym jednak przypadku zakład ubezpieczeń zobowiązany jest do udzielenia reprezentantowi do spraw roszczeń pełnomocnictwa, na podstawie którego wykonywać będzie swoje zadania wobec osób poszkodowanych (art. 4.5 Dyrektywy i art. 81 ust. 1 i 2 ustawy).

UBEZPIECZENIA PO AKCESJI

Od 1 maja z polisą OC jeździmy następujących krajów:

- Austria • Belgia • Chorwacja • Cypr • Czechy
- Dania • Estonia • Finlandia • Francja • Grecja
- Hiszpania • Holandia • Irlandia • Islandia • Litwa
- Luksemburg • Łotwa • Malta • Niemcy • Norwegia
- Portugalia • Słowacja • Słowenia • Szwajcaria
- Szwecja • Węgry • Wielka Brytania • Włochy

Ubezpieczenie OC będzie obejmowało również następujące terytoria, za które, zgodnie z Porozumieniem Wielostronnym, odpowiadają Biura - Sygnatariusze Porozumienia:

- Channel Islands, Gibraltar i Wyspa Man (The Isle of Man) - Biuro Brytyjskie
- Lichtenstein - Biuro Szwajcarskie
- Wyspy Faroe - Biuro Francuskie
- Monako - Biuro Francuskie
- San Marino - Biuro Włoskie

Zielona Karta obowiązuje nadal w następujących krajach:

- Albania • Andora • Białoruś • Bośnia i Hercegowina
- Bułgaria • Iran • Izrael • Macedonia • Maroko
- Mołdawia • Rumunia • Serbia i Czarnogóra
- Tunezja • Turcja • Ukraina

KONFLIKT INTERESÓW

W praktyce pojawić się może konflikt interesów polegający na tym, iż reprezentant do spraw roszczeń jest zarazem ubezpieczycielem poszkodowanego. Zarówno Dyrektywa, jak i ustawa nie regulują tej kwestii, dając tym samym zakładowi ubezpieczeń możliwość samodzielnego kształtowania swoich decyzji w tym zakresie. W praktyce stosuje się głównie dwa rodzaje klauzul: wyłączających reprezentanta do spraw roszczeń w przypadku konfliktu interesów – należy przy tym pamiętać o konieczności zabezpieczenia na taką okazję alternatywnego reprezentanta — lub też akceptujących sytuację, w której zakład ubezpieczeń podejmuje działania jednocześnie jako ubezpieczyciel poszkodowanego oraz reprezentant do spraw roszczeń ubezpieczyciela sprawcy wypadku.

TRZY MIESIĄCE NA WYPŁATĘ

Jak określa to Dyrektywa, reprezentant do spraw roszczeń odpowiedzialny jest za opracowywanie i regulowanie roszczeń wynikających z wypadku. Z kolei art. 80 ustawy określa, iż zadaniem reprezentanta do spraw roszczeń jest likwidacja szkód.

Co robić po szkodzie za granicą?

- 1 Spisujemy wspólne oświadczenie o zdarzeniu drogowym.
- 2 Po powrocie do kraju, zwracamy się do PBUK, gdzie dowiemy się, jak i gdzie znaleźć reprezentanta ds. roszczeń ustanowionego przez ubezpieczyciela sprawcy wypadku.
- 3 Jeśli zakład nie ustanowił takiego reprezentanta, naszą sprawę przejmuje Organ Odszkodowawczy (Polskie Biuro Ubezpieczycieli Komunikacyjnych) i wypłaca nam odszkodowanie. Zwraca się potem z regresem do swojego odpowiednika w kraju sprawcy wypadku, który oddaje wypłaconą kwotę i potem domaga się jej zwrotu od ubezpieczyciela sprawcy. Warto zwrócić uwagę, że w takim wypadku kwota odszkodowania rośnie, gdyż każdy z organów odszkodowawczych powiększa ją o swoje koszty.
- 4 Zwykle jednak takiego reprezentanta znajdziemy. Ma on trzy miesiące od dnia zgłoszenia przez poszkodowanego lub uprawnionego żądania odszkodowawczego, do udzielenia odpowiedzi na zgłoszone żądanie wraz z uzasadnieniem. W takim samym czasie ma też poinformować poszkodowanego, że nie została ustalona odpowiedzialność zakładu ubezpieczeń lub nie została określona wysokość odszkodowania.

Przy czym przez ten termin rozumie się wszelkie czynności, jakie są niezbędne do ustalenia odpowiedzialności zakładu ubezpieczeń za skutki wypadku, jak również zmierzające do ustalenia wysokości odszkodowania bądź też odmowy jego wypłaty. Reprezentant zbiera więc wszelkie informacje i podejmuje odpowiednie działania, co ma doprowadzić aż do wypłaty świadczeń (lub odmowy wypłaty), w imieniu i na rachunek zakładu ubezpieczeń, który do regulacji roszczeń jest zobowiązany. Dyrektywa (art. 4.6), jak i ustawa (art. 83 ust. 1-2) przewiduje zarazem ścisły termin, w jakim roszczenie winno zostać rozpatrzone. Zakład ubezpieczeń lub jego reprezentant do spraw roszczeń zobowiązani są do przekazania poszkodowanemu uzasadnionej odpowiedzi na zgłoszone przez niego roszczenie w terminie trzech miesięcy od jego otrzymania. W zależności od stanu faktycznego i wyników przeprowadzonej likwidacji szkody przez uzasadnioną odpowiedź należy rozumieć wypłatę stosownego świadczenia lub odmowę jego wypłaty (lub jego części) wraz z uzasadnieniem prawnym i faktycznym.

POMOC ORGANU ODSZKODOWAWCZEGO

Niezależnie od spełnienia tych warunków przez zakład ubezpieczeń lub jego reprezentanta ocena spełnienia tego wymogu leży po stronie poszkodowanego, który może uznać, iż naruszone zostały jego prawa w tym zakresie i może zwrócić się ze swoimi roszczeniami do organu odszkodowawczego (ustanowionego również w państwie zamieszkania poszkodowanego), powołując się na przekroczenie terminu trzech miesięcy lub też brak uzasadnionej odpowiedzi na zgłoszone roszczenie (art. 6.1a Dyrektywy i art. 128 ust. 1 pkt 1 ustawy). Organ odszkodowawczy powiadomi co prawda o fakcie zgłoszenia do niego roszczenia

zarówno zakład ubezpieczeń, reprezentanta do spraw roszczeń, jak i właściwy dla siedziby zakładu ubezpieczeń organ odszkodowawczy, jednak ocena czy naruszone zostało w tej mierze prawo leży wyłącznie po stronie zakładu ubezpieczeń, do którego zwrócił się poszkodowany. Organ odszkodowawczy uznając, iż naruszone zostało prawo poszkodowanego może dokonać stosownej realizacji jego roszczenia w ciężar zakładu ubezpieczeń, w który sprawca wypadku był ubezpieczony. Poszkodowany ma również prawo zwrócenia się do organu odszkodowawczego, jeśli zakład ubezpieczeń odpowiedzialny za skutki wypadku nie ustanowił swojego reprezentanta do spraw roszczeń w kraju zamieszkania poszkodowanego (art. 6.1b Dyrektywy i art. 128 ust. 1.2 ustawy). Wystąpienie w omawianych powyżej sytuacjach do organu odszkodowawczego jest bezskuteczne, jeśli poszkodowany wytoczył powództwo przeciw zakładowi ubezpieczeń (art. 6 Dyrektywy i art. 128 ust. 2 ustawy).

REPREZENTANT TO NIE ODDZIAŁ

Podkreślić przy tym jednocześnie należy, iż wyznaczenie przez zakład ubezpieczeń reprezentanta do spraw roszczeń nie stanowi otwarcia oddziału w rozumieniu art. 1 (b) dyrektywy 92/49/EEC, a samego reprezentanta nie uważa się za placówkę w rozumieniu art. 2 (c) dyrektywy 88/357/EEC lub placówkę w rozumieniu konwencji brukselskiej o właściwości sądów i wykonywaniu orzeczeń w sprawach cywilnych i handlowych. Tym samym brak jest możliwości do pozwania reprezentanta do spraw roszczeń, co oczywiście nie wyklucza prowadzenia sporu sądowego bezpośrednio przeciwko ubezpieczycielowi sprawcy wypadku z zastrzeżeniem wszelkich wewnętrznych regulacji mogących ograniczać możliwość takiego pozwu. □